

עֲזָרֵי מַעַם הַשָּׁמַיִם עוֹשֵׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר הַזֵּהָר

שִׁחְבֵּר הַתֵּנָא הָאֱלֹקִי רַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

וּבּוֹ: "סֵפֶר הַזֵּהָר", "זֵהָר חֻדְשׁ", "תְּקוּנַי הַזֵּהָר"

מְנַקֵּד

פְּרָשְׁת בְּשִׁלַּח

מִבְּאֵר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ עִם פְּרוּשׁ מִל וְנִחְמָד לְמַעַן יִדוּץ הַלּוּמָד בּוֹ

מִחוּלַק ל- תַתַּק"ס (960) קוֹנְטֵרְסִים
ל"ב כְּרֻכִים שֶׁל ל' חֲלָקִים

כֹּרֶךְ י' - חֲלָק ב'

קוֹנְטֵרְס 272

מוֹפָץ לֵאל מִטְרוֹת רוּחַ כֹּלל - לְקִירוֹב הַגְּאוּלָּה בְּרַחֲמִים

בְּסַפְרָא דְא יַפְקוֹן בֵּיתָא מִן גְּלִיתָא בְּרַחֲמֵי

יַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל לְסִיּוּם כֹּל סֵפֶר הַזֵּהָר בְּדִקּוֹת סְפוּרוֹת
"קוֹדֶשׁא בְּרִין הוּא אֹרִייתָא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא"

יֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֵּהָר הַעוֹלָמִי"

אֲדָר א' תִּשְׁע"א לַפ"ק - בַּעִיָּה"ק בֵּית שְׁמוּשׁ תּוֹכֵב"א

יֹמָא דְכֻלָּא אֲתַבְּסָם בֵּיהּ. וּבְגִין כֵּן, אֲתַבְּסָמוּ דִינִין
דָּא בְדָא, וְאֲתַתְּקֵנוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין.

וְתַתְּאִין בְּצַנִיעוּתָא דְסַפְרָא, בְּעָא עֲתִיקָא קַדִישָׁא
לְמַחֲזִי, אִי אֲתַבְּסָמוּ דִינִין, וְאֲתַדְבְּקוּ תְרִין
אֲלִין דָּא בְדָא, וְנַפְק מְסַטְרָא דְנוֹקְבָא דִינָא תְקִיפָא,
(דְלָא יָכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל) דְכֻתִיב, (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת
חֹוֶה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי וְגו'.
וְלָא הָוֵה יָכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל, מִשּׁוּם דְלָא אֲתַבְּסָמַת,
וְחֻיָּא תְקִיפָא אֲטִיל בָּהּ זֹהֲמָא דְדִינָא קִשְׂיָא, וּבְגִין
כֵּן לָא הָוֵה יָכִיל לְאֲתַבְּסָמָא. וְכַד נָפִיק דָּא קַיִן מְסַטְרָא
דְנוֹקְבָא, נָפִיק תְקִיפָא קִשְׂיָא, תְקִיפָא בְדִינוּי, קִשְׂיָא בְדִינוּי.

ספר מאורות הזהר

אף על פי שהוא לא עשאו, בין שתלמידיו ובנו ותלמידי תלמידיו עשאוהו על מה
שקבלו ממנו, כמו שאמרנו שהמשנה וספרא וספרי ותוספתא כולו אליבא דרבי
עקיבא, אף על פי שאלו הספרים נעשו על פיו יותר מס' שנה [הס' שנה מוסב על
הספרים משנה ספרא וספרי, והם נעשו ע"פ ר"ע יותר מס' שנה אחרי מותו, הגהות
יעב"ץ שם] [שי"ן שנה] אחרי מותו, ובעבור זה דברי הזהר הם יותר אמתיים, כי
הם דברי האחרונים שראו המשנה ופסקי ההלכות ומאמרים מהאמוראים עכ"ל.

(ספר הזהר חבר בימי הגאונים או יותר מאחר

א. כתב באור התמה (פרשת וישלח קס"ח, בשם הרב אברהם גלאנטי ז"ל) ספר הזהר חבר
בימי הגאונים, או חכמים אחרים, שחברו כל המימרות יחדו שכתב רבי אבא שהיה

הקדמה לזוהר תתק"ס חלקים - מבצע "יחד כל ישראל"

ישראל הקדושים והטהורים ה'מה כלולים כל ששים רבוא נשמות בתוך ספר הזוה"ק, בדפנת רבינו הקדוש הרמח"ל זי"ע באגרותיו. ולכן כל אחד יטמין עצמו בספר הזוהר הק' במיוחד בדורנו דרא בתראה ודור אחרון. ובזהר (זהר חלק ג' דף קנ"ג): ברעיא מהימנא כתב דהוא "תיבת נח" שמציל מפני המבול הנורא. ולזה תקן הרמח"ל זי"ע דיקבצו את כל ישראל ללמוד זוה"ק ובזה יתבטלו כל הגזרות – ויצמחו הישועות בצמיחת קרן דוד במהרה. (ועין בספר זכותא דרשב"י).

כתב בשדי חמד (מערכת מ' סוף בלל קצ"ח) וז"ל: מצוה שעושים אותה הרבה בני אדם בשתפנות, כל אחד נוטל שכר פאילו עשאה פולה לבדו, ומטעם זה נוהגים כל בית ישראל לעשות חבורת ש"ס ומחלקים הש"ס בין כמה בני אדם, שכל אחד לוקח מסכת אחת, ועושים סיום פעם אחת בשנה, וכן חבורות שחלקו ביניהם ללמוד סדר משניות, ושורת הדין נותנת שיטול כל אחד ואחד שכר פאילו למד הש"ס פולו, עכ"ל. – שמחת סיום ספר הזהר: הרבי רבי ברוך נכד הבעל שם טוב זיע"א, נהג בכל שנה ושנה ביום ל"ג בעומר לעשות סיום ספרי הזהר הקדוש, ואחר הסיום לקח הספר הזהר בידי קדשו ורקד כמה שעות, ואחרי רקודין דקדשה משמחת היום ומשמחת התורה נשק בפי קדשו את ספר הזהר ואמר בזה הלשון, "איך קען דיה, און דו קענסט מיר" [פירוש: אני מפיר אותך, ואתה מפיר אותי]. (טעמי המנהגים).

קריאת גדולי ירושלים בשנת תרפ"א: מעלת למוד הזהר הקדוש אשר הוא מבטל כל מיני פרעניות וגזרות קשות ורעות ומותנא וחרבא ובזה מעלמא... לשקד על למוד הזהר לגמור בארץ ובחוצה לארץ אלף סיומים... וברור כי גם אנשי חוץ לארץ יעלה הלמוד שלהם עם אנשי עיר הקדש במסלת בית קדש הקדשים בסוד כל ישראל ערבים זה בזה, ונכנס לשנה חדשה שנת גאלה וישועה ברחמים על עמו ישראל ועל כל העולם כלו... סיום זהר לעלוי מזל עם ישראל ולבטל כל הצרים אותם עליונים ותחתונים, ויפר עצת אויבינו ויקלקל מחשבותם ולא תעשינה ידיהם תושינה, וישראל ישכן לבטח ונראה בנחמת ציון, ובמהרה יתקיים "ישראל דרור בארץ אבי"ר.

הלומדים בחבורה – כל אחד כמה דקות ומשתתפים ומתאחדים ברצונם, עולה להם לפולם שלמדו כל הזוה"ק, וכך נוכל בשבע דקות לעשות סיומי זוהר לאלפים, ויתקיים בנו דברי הנביא ישעיה (פרק ס' כ"ב) "הקטן יהיה לאלף" שאפילו בדורנו הנמוך – יוכל להחשב לשר האלף, שסים כל הזוה"ק, ובפלא יועץ (ערך רבים) כתב: וכמה מעלות טובות לתורה דרבים ותפלה דרבים וכל מצוה הנעשית ברבים, הנה כי פן ראוי לכל אדם להתחבר עם יראי ה' וחושבי שמו ולקיים מאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קי"ט ס"ג) "חבר אני לכל אשר יראוך". עכ"ל.

על סיום "כל ספר הזהר" בגירסא מצינו מנהג ישראל לעשות אז סעדת מצוה ולפטר בכורים מתענית בערב פסח. (ספר דרך ארץ מנהגי יהודי ארם צובה חלק א' עמוד כ"ז). (ועין בשו"ת פרחי פהונה חלק אר"ח סי' ג"ג)... וממילא כל שכן בלמוד הזוהר

עלינו לשמוח בסיום למודו, שזכות לימוד הזוהר הוא הדבר היחיד להוציאנו מעבדות לחרות כנזכר בזוהר הקדוש, ועוד שהזוהר מלא על גדותיו ממשניות, ובכלל מסכתות נחשב, וזה הוא בכלל סעודת מצוה, עת"ד.

ובספר תולדות קול יהודה (אות ל"ג) איתא עובדא: דפעם אחת ביומי דאב קודם הצום עשה סעודת סיום ואכלו בשר, ושאלו אותו על מה עשה סיום, והשיב כי סים את הספר הקדוש עשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו ז"ל, וכן במנהגיו (שם אות קכ"ט), פעם אחת במוצאי תשעה באב אכל בשר, ואמר שיש לו סיום על ספר פרי עץ חיים (להאר"י הקדוש), ע"כ. ובספר סוד ה' מבאר: ועל פי דברי הפסא מלך והבן איש חי ועודו – מעלת הלמוד בזוה"ק, שהלמוד ממש נתהפך לאיש חדש וטהור, ומתמלא שמחה בכל רגע בלומדו, ובוודאי בסיים כל חלק, כמו ספר התיקונים, זהר על התורה, וזוהר חדש, עלינו לשמוח ולעשות סעודה גדולה על כל חלקי הזוהר ובוודאי על האדרא הקדושה שבלמוד האדרא הקדושה זוכה שהרשב"י בכבודו ובעצמו בא מעטר כמלך ויושב ומקשיב בקולו בשלומד האדרא.

כתב המקבל הקדוש רבי אברהם אזולאי זי"ע א זקנו של החיד"א בשם המקבל הרב אברהם גלאנטי זי"ע, בספרו "אור החמה" על ה"אדרא דמשפנא" (שבפרשת משפטים דף קכ"ג ע"ב), וזה לשון קדשו: אפילו עוד היום אחר שנפטר רשב"י מבינינו, כל זמן שאנו עוסקים בדברי האדרא, "אתער" בא רבי שמעון מעטר כמלך בעטרותיו בראש, ויושב בגון, עכ"ל. האם יש שמחה גדולה מזו, על פן ראוי לעשות סעודת מצוה. ובוודאי כאשר יבקש ויתפלל בזכות הרשב"י תתקבל תפלתו ותעשה בקשתו, ומבאר בכתבי האר"י (שער הפסוקים, שיר השירים): "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני": ראשי תבות ח' בירים מ' קשיבים ל' קולך ה' שמיעני, הוא חמלה, כמו שדרשו בזוהר בפרשת שמות (דף י"ב ע"ב), על פסוק והנה נער בוכה ותחמל עליו וגו', והבן זה, עכ"ל. ובזה שם בארו שהשכינה חומלת כאשר חוזרים בתשובה, שקודם קטרגה מדת הדין על בטול תורה, וכאשר חוזרים בתשובה ומתקנים, מיד חומלת השכינה הקדושה, ונשמעת התפילה ועל דרך דברי האר"י כאשר משתף עצמו עם הציבור בלמודו, אז מעורר את השכינה הקדושה לחמל עליו ולשמע תפלתו ולעשות בקשתו לטובה. ובאור החיים הקדוש כתב דגואל הראשון הוא גואל האחרון כמו שאמרו בזוה"ק מ'ה ש'היה היא – ראשי תבות משה – שיהיה, שהוא הגואל האחרון. (אפשר לרמוז דהרשב"י נשמת משה ובזכותו נגאל), ואין משה רבינו ע"ה מוסר התורה רוצה לגאול עם של בטלנים, עת"ד האור החיים הקדוש זי"ע א. ובזוה"ק קראו למי שלא לומד סודות התורה ולכלל הפחות למוד בקריאה זוה"ק, עם הארץ, ובגללו מתעבב הגאולה רח"ל. על פן פלנו צריכים להתחזק ולהתאחד בלמוד הקדוש הזה. וברוך ה' שזכינו בדרךנו להתחבר כלל ישראל עם "מפעל הזוהר העולמי" העובד ללא לאות ללא מטרות רוח, ולוקח על שכמו משא ועול החובות למען הקים השכינה הקדושה ולשמח לאבינו שבשמים – על פן אחי! כל אחד יכלל בלמוד הנשגב הזה למען פדות השכינה הקדושה ולמען פדות נפשנו ופדות עמו ישראל בקרוב בימינו ברחמים, אכ"ר.

תפלה קדם למוד האוהר הקדוש

רבון העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדשה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול כזה. על כן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לבייך. ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכוננו לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח גיחוח. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל פחינתנו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים זמירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותרונה: (קבלה מהאר"ל)

לשים יחוד קודשא בריה הוא ושכינתיה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם יוד בן יי בוא ו"ן בן יי ביהודא שלים, על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל לאקמא שכינתא מעפרא, ולעלוי שכינת עויגו אם הבנים שמחה. הריני מקשר עצמי בלימוד הקדוש הזה בנשמות כל התנאים והצדיקים הפתובים בזוהר הקדוש ובראשם התנא האלוני רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו. ועל ידי זה תתקיים תפלת דוד המלך עליו השלום (תהלים סא, ד-ה) כי היית מחסה לי מגדל עז מפני אויב. אגורה באהלה עולמים אחסה בסתר כנפיה סלה. ואזפה שבלמודינו זה יהיו שפתותיהם דובבות בקבר, למען שמו באהבה לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו. ובהדין ספרא ספר האוהר, יפקון ישראל מן גלותא ברחמי, יראה אל עבדיך פעלה והדרך על בניהם. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו (תהלים צ, טז-יז). (סוד ה')

[תפלה לרפואות וישועות]

הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעה פמוה, והריני אוהב כל אחד מבני ישראל כנפשי ומאדי, והריני מזמין את פי ללמוד בספר הזהר הקדוש לזכות ... כב"פ (וכאן יפרט בקשות) [לרפואות...] [ישועת ...] [לבנים ...] השם ישלח דברו יחזקהו וירפאהו ברפואת הנפש ורפואת הגוף ברמ"ח אבריו ושם"ה גידיו בתוך שאר חולי ישראל ויארץ ימיו ושנותיו בנעימים] [ויזשיעהו בדבר ישועה ורחמים ...] אמן סלה.

בִּיּוֹן דְּנִפְק אֶתְחַלְשֵׁת וְאֶתְפַּסְמַת. בְּתַר דָּא, אֶפִּיקַת
אֲחֵרָא בְּסִימָא יִתִּיר, וְסָלִיק קַדְמָאָה דְּהוּה תְּקִיפָא
קִשְׂיָא, וְכָל דִּינִין לָא אֶתְעָרְבוּ (ס"א אֶתְעָרְעוּ) קָמִיָּה (ס"א וְכָל
דִּינִין (לָא) אֶתְעָרְעוּ) עֲמִיָּה.

תָּא תְּזִי, מַה כְּתִיב, (בראשית ד) וַיְהִי בַּהֲיוֹתָם בְּשָׂדֵה.
בְּשָׂדֵה: דְּאֶשְׁתְּמוּדַע לְעִילָא. בְּשָׂדֵה דְּאֶקְרִי שְׂדֵה
דְּתַפּוּחִים. וְנִצַּח הָאִי דִּינָא לְאַחוּהָ, מִשּׁוּם דְּהוּה קִשְׂיָא
מִנֵּיהָ, וְאַכְפִּיָּיה וְאַטְמָרִיה תְּחֹתֶיהָ. עַד דְּאֶתְעָר בְּהָאִי
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַעֲבָרִיה מִקָּמִיָּה. וְשִׁקְעִיה בְּנוֹקְבָא
דְּתַהוּמָא רַבָּא. וְכָלִיל לְאַחוּי בְּשִׁקּוּעָא דִּימָא רַבָּא,
דְּמַבְסָם דְּמַעִין עֲלָאִין. וּמְנַהוֹן נַחְתִּין נִשְׁמַתִּין לְעֲלָמָא,
אַיְנֵשׁ לְפּוּם אוּרְחוּי.

ספר מאורות הזהר

סופר רשב"י, והם חלקום לפרשיות, כל פסוק בפרשה שלו, והם הוסיפו משלהם,
האי כמה דתנינן וכו', וכיוצא בהם יש רבים בזהר, וכולהו מתרצי בהכי עכ"ל.

הרב רבי משה חגיז בספרו משנת חכמים (סימן שכ"ט-של"ד) כתב: ספר הזהר לא
היה מחבר פי אם אחר זמן על ידי שלישי, המסדר עשה התקשרות הדברים כאשר
עלו ובאו לידו על נכון, כי האמת יורה דרכו, שהמסדר ומחבר ספר הזהר הקדוש
ודאי אדם גדול היה דבאו לידו הקנטרסים, ומן השמים זפו אותו להוציא לאור
פעלומות חכמה הנעלמה, והוא סדר הקנטרסים על סדר הפרשיות, אף לא רשב"י
ורבי אבא עשו סדר זה הנמצא בדיננו.

נברא. כְּמָה דְתַגְיִנן וְהַמְכָתֵב וְהַמְטָה. רבֵי יְהוּדָה יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מֵאֵן דְאָמַר שֶׁל סְנַפְיָרִינוּן הָיָה - שְׁכָתוּב (יחזקאל א) כְּמִרְאָה אֲבָן סַפִּיר דְמוֹת כְּסֵא, וְכָתוּב (שְׁמוֹת ד) מְטָה הַאֱלֹהִים. וְיָמִי שְׁאָמַר שֶׁל עֵץ הָיָה - שְׁכָתוּב (שם טו) וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ וְגו' וְשֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נְסָהוּ. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי חֶק וּמִשְׁפָּט לְעִשׂוֹת נְסִים, חֶק וּמִשְׁפָּט. וְנָחַשׁ עָלָי צוּר - שְׁכָתוּב (מְשָׁלִי ל) נָחַשׁ עָלָי צוּר. וְשֵׁם נְסָהוּ מְשׁוּם דְכָתִיב (שְׁמוֹת ט"ו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

וְהַמְכָתֵב, וְהַמְטָה. רבֵי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מִי שְׁאָמַר שֶׁל סְנַפְיָרִינוּן הָיָה - שְׁכָתוּב (יחזקאל א) כְּמִרְאָה אֲבָן סַפִּיר דְמוֹת כְּסֵא, וְכָתוּב (שְׁמוֹת ד) מְטָה הַאֱלֹהִים. וְיָמִי שְׁאָמַר שֶׁל עֵץ הָיָה - שְׁכָתוּב (שם טו) וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ וְגו' וְשֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נְסָהוּ. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי חֶק וּמִשְׁפָּט לְעִשׂוֹת נְסִים, חֶק וּמִשְׁפָּט. וְנָחַשׁ עָלָי צוּר - שְׁכָתוּב (מְשָׁלִי ל) נָחַשׁ עָלָי צוּר. וְשֵׁם נְסָהוּ, מְשׁוּם שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְּבַר אַחַר, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּאֵן וַיִּהְיֶה חֶק וּמִשְׁפָּט שְׁלֵא יְהֵא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בְמִים שְׁנַמְתְּקוּ. אָמַר רבֵי יְהוּדָה, כְּתִיב, כִּי מַרִים הֵם מִכָּאֵן שְׁנִינוּ, וְיֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, וְיֵשׁ מַרִים וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֶל ה', לְמָה צָעַק, מִכָּאֵן שֶׁהָיָה בְצַעַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר לוֹ, מִשֶּׁהַ הַנְּחֹשׁ שֶׁנִּהְפָּךְ בְּסַנְהַ עֲכָשׂוּ אֶצְטָרֵךְ לְחַקְקָא לִיהַ בְּצוּר, וְתַרוּוֹיֵיהוּ עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמַּרִים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה אֶתְחַקֵּק צוּר בְּנִחְשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קוֹדֵם. הַדָּא הוּא דְכָתִיב (שְׁמוֹת ט"ו) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט.

דְּבַר אַחַר, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וַיִּהְיֶה חֶק וּמִשְׁפָּט, שְׁלֵא יְהֵא נִקְדָּשׁ אֶלָּא בְמִים שְׁנַמְתְּקוּ. אָמַר רבֵי יְהוּדָה, כְּתוּב כִּי מַרִים הֵם. מִכָּאֵן שְׁנִינוּ, וְיֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים וְיֵשׁ מַיִם צְלוּלִים, וְיֵשׁ מַרִים וְיֵשׁ מַיִם מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֶל ה' - לְמָה צָעַק? מִכָּאֵן שֶׁהָיָה בְצַעַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר לוֹ: מִשֶּׁהַ הַנְּחֹשׁ שֶׁנִּהְפָּךְ בְּסַנְהַ, עֲכָשׂוּ אֶצְטָרֵךְ לְחַקְקָא אוֹתוֹ בְצוּר. וַיִּשְׁנִיֵהֶם עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמַּרִים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה נִחְקֵק צוּר בְּנִחְשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קוֹדֵם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט.

כִּד אֶתָּא ר' אַבְבָּא, אָתוּ שְׁאִילוֹ קָמִיהַ. אָמַר לְהוּ שְׁפִיר קְאָמַר רבֵי יְהוּדָה, וְהִכִּי הוּא, וְאֵנָּא אֵיִצְטָרֵךְ לְגַלְאָה רְזָא דְמַלְהַ, וְהֵא חֲזִינָא דְרַבֵי יְהוּדָה גְּלִי לְהַ. אֶלָּא אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מִשֶּׁהַ הַשְּׁתָּא בְּמַצְרַיִם, הָיָה הַמְטָה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחֲוֹת הַקֶּשׁ הַשׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם. אֲבָל בְּשִׁינְאָו מִמַּצְרַיִם, כְּמָה מִקְטָרְגִי מְזַמְנִי עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחֲוֹתֵם בְּיָם, כְּמָה מַיִם מַרִים נִזְדַּמְנּוּ וְקִטְרָגּוּ.

כְּאִשְׁרֵי בָּא רבֵי אַבְבָּא, בָּאוּ שְׁאִילוֹ לְפָנָיו. אָמַר לְהֵם, יִפְהַ אָמַר רבֵי יְהוּדָה וְכָף הוּא, וְאֵנִי צְרִיף לְגַלּוֹת סוּד הַעֲנִין, וְהָרִי רְאִינוּ שְׂרַבֵי יְהוּדָה גְּלַה אוֹתוֹ. אֶלָּא אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: מִשֶּׁהַ, עֲתָה בְּמַצְרַיִם הָיָה הַמְטָה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחֲוֹת הַקֶּשׁ הַשׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם. אֲבָל בְּשִׁינְאָו מִמַּצְרַיִם, כְּמָה מִקְטָרְגִים מְזַמְנִים עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחֲוֹתֵם בְּיָם, כְּמָה מַיִם מַרִים נִזְדַּמְנּוּ וְקִטְרָגּוּ.

בָּאוּ לַיִם, בָּא רַהֵב שָׂרוֹ שֶׁל מַצְרַיִם וְשָׁל יָם אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה הֵרֵם וּנְטָה יָדְךָ. כִּיֵּן דְאָמַר הֵרֵם אֶת מְטָךְ מַהוּ וּנְטָה

בין שאמר הרים את מטף, מהו ונטה את ידך? אלא הרים את מטף נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה - כמה מים מרים נודמנו אצלם ונצטער משה וצעק, זהו שכתוב (שמות טו) ויצעק אל ה'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הרי לך עצה בזה - השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. זהו שכתוב (שם) ויורהו ה' עץ וישלף אל המים. עץ, כמו שנאמר (קהלת יא) מקום שיפול העץ, שהוא עצה, וישלף אל המים. וכתוב (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור. ושם נסוהו, עטרהו בנסים. אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן ולהלאה הרי לך שיצמד אצל המים, הרי לך להתקדש שמי במים.

כשבאו לאילם - באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא: במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים, ושתיים עשרה עינת מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים, כמו שנאמר (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. מיד - ויחננו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם. ממשמע שכתוב על המים, וממשמע שכתוב שם שם לו חק ומשפט, ולא במקום אחר, ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הצרף המטה. מכאן ולהלאה הצרף המטה בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב - באו המים לקטרג. אמר לו הקדוש ברוך הוא, (שמות י) והפית בצור. המטה נצרף כאן, והפית לאלו באותו צור, ולא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והפית בצור. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

את ידך, אלא הרים את מטף נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה, כמה מים מרים נודמנו אצלם ונצטער משה וצעק. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שמות ט"ו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. אָמַר לִיה קְדוּשָׁא בְרִיךְ הוּא. מִשָּׁה, הָרִי לָךְ עֵצָה בְּזֵה. הַשְּׁלֵף הַמֵּטָה אֶצְלָם וַיִּתְחַקֵּק נָחָשׁ עָלֵי צוּר, שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד, וַיִּצְוּלוּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שם) וַיִּירָהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלֹף אֶל הַמַּיִם. עֵץ, כְּמָה דְאִתְמַר (קהלת י"א) מְקוֹם שִׁיפּוֹל הָעֵץ, שֶׁהוּא עֵצָה, וַיִּשְׁלֹף אֶל הַמַּיִם. וְכְתִיב (שמות ט"ו) שָׁם שָׁם לֹו חֵק וּמִשְׁפָּט, נָחָשׁ עָלֵי צוּר. וְשָׁם נִסָּהוּ, עֲטָרָהוּ בְּנִסִּים אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּאן וְלְהֵלְאָה הָרִי לָךְ שִׁיעֲמוּד אֶצֶל הַמַּיִם הָרִי לָךְ לְהִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בַּמַּיִם.

כשבאו לאילם, באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא, במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש והוא שבעים תמרים ושתיים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים, כמה דאת אמר (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. מיד, ויחננו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם. ומשמע דכתיב שם שם לו ולא במקום אחר ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרף המטה. מכאן ולהלאה איצטרף המטה, בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב באו המים לקטרג, אמר ליה הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ו) והפית בצור, המטה איצטרף הכא והפית לאלו באותו צור ולא בנחש. אמר משה יתיר איצטרף הכא,

בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והפית בצור. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

אָנָא חָמֵי מֵיִם דְּבַעֲיִין לְשִׁטְפָּה. אַמַּאי, (שמות ט"ז)
הִנְנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שֶׁם עַל הַצּוּר בַּחוּרֵב וְהַכִּיתָ
בַּצּוּר. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, עֲדִין
בְּמַרְיָבָה עֲתִידִין הַמַּיִם לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם
מֵיִם עֲכוּרִים רָעִים וְזוֹדוּנִים וְיִזְדְּוּגוּ בָהֶם
יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּי לְעִינְיָהוּן. וְאוֹתָהּ שְׁעָה
אִיצְטְרִיף הַמַּטָּה וְהַתִּיר עֲלֵיהֶם הַנְּחֹשׁ בְּגָלוּי
לְעִינְיָהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי. הֲדָא הוּא דְכַתִּיב,
לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמַיִם לְעִינְיָהֶם. מָהוּ לְעִינְיָהֶם,
דְּבַר שְׁנִזְדְּוּגוּ בָהֶם בְּגָלוּי.

לְקַטְרֵג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מֵיִם עֲכוּרִים,
רָעִים וְזוֹדוּנִים, וְיִזְדְּוּגוּ בָהֶם
יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּי לְעִינְיָהֶם. וְאוֹתָהּ
שְׁעָה נִצְרָף הַמַּטָּה וְהַתִּיר עֲלֵיהֶם
הַנְּחֹשׁ בְּגָלוּי לְעִינְיָהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ
שְׁמִי. זֶהוּ שְׁכַתוּב (במדבר כז)
לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמַיִם לְעִינְיָהֶם. מָהוּ
לְעִינְיָהֶם? דְּבַר שְׁנִזְדְּוּגוּ בָהֶם
בְּגָלוּי.

בֵּא רֵאָה, כִּף רֵאָה דוֹד, שְׁכַתוּב
(תהלים קכד) לִוְלֵי ה' שְׁהִיָּה לָנוּ בְּקוּם
עֲלֵינוּ אָדָם. זֶה פְּרָעָה. (שם) אָזִי
עֵבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַיְזוּדוּנִים,
כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנּוּ. וְכַתוּב (שם) נַפְשֵׁנוּ
כְּצַפּוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

הָא חֲזִי, הָכִי חֲמָא דוֹד. דְּכַתִּיב, (תהלים קכ"ד)
לִוְלֵי ה' שְׁהִיָּה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם, זֶה
פְּרָעָה. (תהלים קכ"ד) אָזִי עֵבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם
הַיְזוּדוּנִים פְּדָא מְרִינָן, וְכַתִּיב (תהלים קכ"ד) נַפְשֵׁנוּ
כְּצַפּוֹר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה רֵאָה מֹשֶׁה
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁלֵא עָשָׂה בְּנַחֲשׁ?
אֵלָא יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה,
תְּנָה לָנוּ מַיִם. נִתְיַעֵץ וְאָמַר,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי עֲמַד
בְּנַחֲשׁ, וְאֲנִי רוֹאֶה שְׁאִין גְּזֵרָה
לְנַחֲשׁ בְּמַיִם, אֵלָא כְּעַפְר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה רֵאָה מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
שְׁלֵא עָשָׂה בְּנַחֲשׁ, אֵלָא יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ
דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תְּנָה לָנוּ מַיִם, נִתְיַעֵץ וְאָמַר.
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִי, עֲמוּד בְּנַחֲשׁ וְאֲנָא
חָמֵי דְאִין גְּזֵרָה לְנַחֲשׁ בְּמַיִם אֵלָא כְּעַפְר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן (בראשית א)
וְעַפְר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, מִשְׁמַע
שְׁעַפְר יֹאכַל כָּל יְמֵיו, אֲבָל לֹא
בְּמַיִם. וְיִשְׂרָאֵל דוֹחֲקִים לִי, וְאָף
עַל גַּב דִּיתַעֲבִיד גִּס, לֹא יַעֲשֶׂה
בְּמִקּוּם זֶה, אֵלָא יִחַקֵּק כְּעַפְר וְלֹא
בְּמַיִם, שְׁכַתוּב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ
אֲרָצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ. וְצוּר בְּזֵה נִחַקֵּק
בְּמַיִם בְּמִרְה, וְכִבְר עָשָׂה גִס בְּזֵה
שְׁנַעֲשֶׂה בְּזֵמן אַחַר, שְׁכַתוּב (במדבר
ט) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוּ פְּעַמַּיִם.
אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה,
(במדבר ט) יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי
לְהַקְדִּישְׁנִי, שְׁחַשְׁבַתֶּם שְׁלֵא יִכּוֹל
הַנְּחֹשׁ בְּמַיִם, (שם) לָכֵן לֹא תִבְיֹאוּ:
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁהִיָּה חִקוּק

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִהֵכָא, (בראשית א)
כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ מִשְׁמַע דְּעַפְר יִיכּוֹל כָּל
יוֹמוֹי, אֲבָל לֹא בְּמַיָּא. וְיִשְׂרָאֵל דְּחִקִּין לִי, וְאָף
עַל גַּב דִּיתַעֲבִיד גִּסָּא, לֹא יַתַּעֲבִיד בְּאַתֵּר דָּא,
אֵלָא אֲתַחֲקֵק בְּעַפְרָא וְלֹא בְּמַיָּא. דְּכַתִּיב (שמות
ט) וַיִּשְׁלַכְהוּ אֲרָצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ. וְצוּר בְּזֵה
אֲתַחֲקֵק בְּמַיָּא בְּמִרְה, וְכִבְר עֵבַד גִּסָּא בְּהַאי,
דְּאֲתַעֲבִיד זְמָנָא אַחְרָא. דְּכַתִּיב, (במדבר ט) וַיִּף אֶת
הַסֵּלַע בְּמִטְהוּ פְּעַמַּיִם. אָמַר לִיהַּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ

הוּא, מֹשֶׁה (במדבר ט) יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, דְּחַשְׁבַתוּן דְּלֹא יִכּוֹל
נַחֲשׁ בְּמַיִם. (במדבר ט) לָכֵן לֹא תִבְיֹאוּ: (ער כאן מִהַשְׁמַטוֹת).
מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּמַחֲקֵק בְּנַסִּין הוּא, וְשָׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה רְשִׁימָא בִּיהַּ.

בנשים, ורשום בו השם הקדוש העליון. בתחלה לנחש, כמו שנאמר (משלי כט) דרך נחש עלי צור. נחש, הרי נודע שמעורר צור. (ונאמר צור) באיזה מקום התגלה? פאן הוא התגלה, שכתוב הנני עמד לפניך שם על הצור. ומה זה צור? כמו שנאמר (דברים לב) הצור תמים פעלו. ושם ידע משה איך עומד נחש עלי צור. והרי בארנו את הדברים.

אמר רבי יהודה, אם היה הכתוב שותק - יפה שאלת. אלא הרי כתוב, והפית בצור ויצאו ממנו מים. אמר לו, ודאי כף הוא, שאין לה כל שם ושם מאותם שמות קדושים של הקדוש ברוך הוא שלא עושה נסים וגבורות ומוציא כל מה שצריך לעולם, כל שכן להוציא פאן מים.

אמר לו, אם כן, הרי כתוב הן הפה צור ויזובו מים. מי מפה את שמו? אמר לו, פטיש חריף ידוע בהפאותיו, ואתה שואל את זה? אלא בא ראה, בכל מקום צור זה גבורה, וכשרוצה הקדוש ברוך הוא להכות או להלקות, מתעוררת גבורה זו, ואתה הגבורה מפה ומלקה. וזהו הכתוב (תהלים עח) הן הפה צור ויזובו מים. ואם לא שמתעורר צור ומלקה במקום שצריך - לא נובעים מים. אמר לו, אם כן, הרי כתוב (דברים לב) צור ילך תשי. ושנינו, מה זה תשי? כלומר החלשת אותו. אמר לו, ודאי כף זה, שאלמלא ידעו הרשעים שהצור הזה עתיד להתעורר כנגדם ולהלקות אותם, מפנעו מלחטא לפניו, אלא חלש הוא בעיניהם, הואיל ואינם מתבוננים בו ולא מסתכלים בדרכיהם (בכסאותיהם), ועל זה צור ילך תשי.

בַּקְדָּמִיתָא נַחֲשׁ, כְּמָה דְאַתְמַר, (משלי ל) דֶּרֶךְ נַחֲשׁ עָלֵי צוּר. נַחֲשׁ, הָא אַתִּידַע דְאַתְעַר צוּר. (נ"א ואתמר צור) בְּאֵן אַתְר אַתְגְּלִי, הֲכָא אַתְגְּלִי דְכְתִיב הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר. וּמֵאֵן צוּר. כְּמָה דְאַתְ אָמַר (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים פָּעֵלוּ, וְתַמָּן יָדַע מֹשֶׁה הִיךְ קָאִים נַחֲשׁ עָלֵי צוּר. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלִּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי לִישְׁתִּיק קָרָא יְאוּת שְׂאִילְתָּא. אֲלָא הָא כְּתִיב, וְהַפִּיתָ בַּצּוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם. אָמַר לֵיה, וְדַאי הֲכִי הוּא, דְלִית לָךְ כָּל שְׂמָא וּשְׂמָא, מְאִינוּן שְׂמָהֶן קַדִּישִׁין דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלֵא עֲבַד נְסִין וּגְבוּרָא, וְאִפִּיק כְּלָא דְאַצְטְרִיךְ לְעֵלְמָא, כָּל שְׁפָן לְאַפְקָא הֲכָא מִיָּא.

אָמַר לֵיה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (תהלים עח) הֵן הִפָּה צוּר וַיִּזְוְבוּ מַיִם. מֵאֵן מְחִי לְשִׁמְיָה. אָמַר לֵיה, פְּטִישָׁא חֲרִיפָא, בְּקִטְרוּי יָדַע, וְאַתְ שְׂאִיל דָּא. אֲלָא תָא חֲזִי, בְּכָל אַתְר צוּר גְּבוּרָה, וְכַד בְּעִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַחָה, אוּ לְאַלְקָאָה, אַתְעַר גְּבוּרָה דָּא וְהוּא גְּבוּרָה מְחִי וְלָקִי, וְדָא הוּא דְכְתִיב, הֵן הִפָּה צוּר וַיִּזְוְבוּ מַיִם. וְאִי לָאו דְאַתְעַר צוּר, וְלָקִי בְּאַתְר דְאַצְטְרִיךְ, לָא נְבִיעִין מִיָּא.

אָמַר לֵיה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (דברים לב) צוּר יִלְדֵךְ תְּשִׁי. וְתַנִּינָן מְאִי תְשִׁי, כְּלוּמַר חֲלֶשֶׁת לֵיה. אָמַר לֵיה וְדַאי הֲכִי הוּא, דְאַלְמְלִי יַנְדַּעוֹן חֲתִיבְנָא, דְהָאִי צוּר זְמִינָא לְאַתְעַרָּא לְקַבְלִיָּהּ, וְלְאַלְקָאָה לוֹן, יִמְנַעוּן מִלְמִיחָב קַמִּיה, אֲלָא חֲלֶשָׁא אִיְהִי בְעֵינֵיהּ, הוּאִיל וְלָא מִסְתַּכְלִי בַּהּ, וְלָא מִסְתַּכְלִי בְּאַרְחִיָּהּ (ס"א בבבבבב) וְעַל דָּא צוּר יִלְדֵךְ תְּשִׁי.

רבי אבא אמר, אית צור, ואית צור, מסטרא
דצור עלאה, נפק צור אחרא. ומאי צור
עלאה. צור דכל צורים. ומאי איהו, ההוא
דאולידת לישראל, דכתיב צור ילדך תשי.
דהא מסטרא דצור עלאה דלעילא, נפקא צור
אחרא. מסטרא דאימא, נפקא גבורה.

ואורא הא כהא דאמר רבי אלעזר, פתיב (תהלים)
^(ק) מי ימלל גבורות יי'. מאי גבורות
יי'. לאכללא אימא עלאה דכלא, דאף על גב
דלאו איהי דינא, מסטרהא אשתכח, דהא
מסטרהא (דף ט"ו ע"ב) גבורה אשתכח, ובגיני כף
צור עלאה אקרי. (דברים לב) ותשכח אל מחוללך,
דא נהירו דאבא. מאי ניהו. חסד עלאה,
דאיהו נהירו דאבא.

תו אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הא ידיעא,
וקודשא ברין הוא בהאי צור אתער
לארקא מיא, דהא לא אתחזי, (אלא מגדולה) ודא
הוא את וניסא דקודשא ברין הוא. ועל דא
שבח דוד ואמר, (תהלים קיז) ההפכי הצור אגם
מים וגו'. ומשמע ההפכי, דהא לאו ארחוי
דצור בכף.

ועל דא, בצור עלאה, אפיק מיא מאתר
דלתתא. ומה שמייה דההוא דלתתא.
סלע. דכתיב, (במדבר כ) והוצאת להם מים מן
הסלע. ובמה אפיק האי סלע מיא. בחילא
דצור דלעילא.

רבי שמעון אמר, (דברים לב) הצור תמים פעלו
מאי משמע הצור תמים פעלו. דאתהפך
צור, למעבד פעלו דתמים. ומאי איהו.
אברהם. דכתיב ביה (בראשית יז) התהלך לפני
יהיה תמים. ודא הוא ההפכי הצור אגם מים,
ומשמע תמים פעלו, ודא אברהם.

בשעתא דא, אתהדר הצור, תמים. בשעתא

רבי אבא אמר, יש צור ויש צור.
מצד הצור העליון יוצא צור אחר.
ומה זה צור העליון? צור של כל
הצורים. ומהו? אותו שהוליד את
ישראל, שכתוב צור ילדך תשי.
שהרי מצד של הצור העליון
שלמעלה יוצא צור אחר. מצד
האם יוצאת גבורה.

וזה הולך כמו מה שאמר רבי
אלעזר. כתוב (תהלים ק) מי ימלל
גבורות ה'. מה זה גבורות ה'?
להכליל את האם העליונה של
הכל. שאף על גב שאינה דין,
נמצא מצדה, שהרי הגבורה
נמצאת מצדה, ולכן נקראת
הצור העליון. (דברים לב) ותשכח
אל מחוללך - זה אור של אבא.
מה הוא? חסד עליון, שהוא אור
של אבא.

עוד אמר רבי אבא, מים בכל
מקום, הרי ידוע, והקדוש ברוך
הוא מתעורר בצור הזה להוריק
מים, שהרי לא ראוי ולא מגדולה,
וזהו אות וגם של הקדוש ברוך
הוא, ועל זה שבח דוד ואמר,
(תהלים קיז) ההפכי הצור אגם מים
וגו'. ומשמע ההפכי, שהרי אין
דך הצור בכף.

ועל זה בצור העליון הוציא מים
ממקום שלמטה. ומה שמו של
אותו שלמטה? סלע, שכתוב
והוצאת להם מים מן הסלע.
ובמה הוציא הסלע הזה מים?
בכח הצור שלמעלה.

רבי שמעון אמר, הצור תמים
פעלו, מה משמעו של הצור
תמים פעלו? שהתהפך הצור
לעשות פעלו של תמים. ומיהו
התמים? אברהם, שכתוב בו
(בראשית יז) התהלך לפני יהיה
תמים. וזהו ההפכי הצור אגם
מים, ומשמע תמים פעלו, וזה
אברהם.

בשעה זו הופך הצור לתמים.

בשעה שניה אחרת, כשרצה
וכשנגעשו משה להוציא מים בצור
הזה, בכתאי ישראל לא חזר
לתמים כמו בהתחלה. באותו זמן
התרעם משה ואמר, צור ילדך
תשי. כלומר, החלשת אותו ממה
שהיה בתחלה, שבשבילך לא
נמצא עכשו תמים, ונעשה וכו' דין,
מה שלא היה בימי ילדך, כלומר
עלומיך.

אמר רבי אבא, מה זה שכתוב
ה'יש ה' בקרבנו אם אין? וכי היו
ישראל טפשים שלא ידעו דבר
זה, והרי ראו שכניה לפניהם
ועניי כבוד עליהם, שמקפידים
אותם, והם אומרים ה'יש ה'
בקרבנו אם אין? אנשים שראו
את זיו כבוד מלכם על הים,
ולמדנו שראתה שפחה על הים
מה שלא ראה יחזקאל, הם נמצאו
טפשים ואמרו ה'יש ה' בקרבנו
אם אין?

א"ל כף אמר רבי שמעון, רצו
לדעת בין העתיק הנסתר של כל
הנסתרים שנקרא אין, ובין זעיר
אנפין שנקרא ה', ולכן לא כתוב
ה'יש ה' בקרבנו אם לא, ככתוב
הילך בתורתו אם לא, אלא - ה'יש
ה' בקרבנו אם אין.

אם כן, למה נענשו? אלא משום
שעשו פרוה, ועשו בגסיון,
שכתוב ועל נסתם את ה'. אמרו
ישראל, אם זה - נשאל בגון אחד,
ואם זה - נשאל בגון אחר. ולכן
מיד - ויבא עמלק.

ויבא עמלק וילחם עם ישראל
ברפידים. רבי יוסי פתח, (ישעיה לב)
אשריכם זרעי על כל מים משלחי
רגל השור והחמור. אשריכם זרעי
על כל מים - שם שנינו כמה מים
וכמה מים נמצאים. אשריכם
ישראל שאין להם זרע אלא על
המים, שכתוב ויחנו שם על
המים. אותם שהיו תחת ענפי

אחרא תניינא, כד (אתענש) בעא משה לאפקא
מיא בהאי צור, בחובייהו דישראל, לא
אתהדר תמים, בקדמיתא. ביה זמנא, אתרעם
משה ואמר, צור ילדך תשי. כלומר, חלשת
ליה ממה דהוה בקדמיתא, דבגינך לא
אשתכח תמים השתא, ואתעביד (ביה) דינא,
מה דלא הוה ביומי ילדך, כלומר עולימך.

אמר רבי אבא, מאי דכתיב ה'יש יי' בקרבנו
אם אין. וכי טפשין הו' ישראל דלא
ידעי מלה דא, והא חמו שכינתא קמיהו,
וענני כבוד עלייהו דסחרון לון, ואינון אמרו
ה'יש יי' בקרבנו אם אין, גוברין דחמו זיו
יקרא דמלפיהו על ימא, ותנינן, ראתה
שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, אינון
אשתכחו טפשין, ואמרו ה'יש יי' בקרבנו אם
אין.

א"ל הכי קאמר רבי שמעון, בעו למנדע, בין
עתיקא סתימאה דכל סתימין, דאקרי
אין. ובין זעיר אפין דאקרי יי'. ועל דא, לא
כתיב ה'יש יי' בקרבנו אם לא, כמה דכתיב
הילך בתורתו אם לא. אלא ה'יש יי' בקרבנו
אם אין.

אי הכי אמאי אתענשו. אלא על דעבידו
פרוהא, ועבידו בגסיונא, דכתיב ועל
נסותם את יי'. אמרו ישראל, אי האי נשאל
בגוונא חד. ואי האי נשאל בגוונא אחרא. ועל
דא מיד ויבא עמלק.

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. (שמות
יז) רבי יוסי פתח, (ישעיה לב) אשריכם זרעי
על כל מים משלחי רגל השור והחמור.
אשריכם זרעי על כל מים, תמן תנינן, כמה
מים וכמה מים משתכחין. זכאין אינון
ישראל, דלית זרעא להו, אלא על המים,

לאחר קריאת הזוהר (יאמר תפלה זו בכנינת הלב)

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שיתקיים בנו עתה מקרא שפתוב "ואשים דברי פסיה ובצל ידי פסיתיה לנטע שמים וליסד ארץ", להעלות לרומם ולתקן הריסות וחרבות השכינה הקדושה לקשוט ופאר פירא עלאה ולארמון שעל מכונו ישב להחזיר עטרה ליושנה וקיים בנו מהרה מקרא שפתוב "ויהי אור הלבנה פאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים פאור שבעת הימים". וזכות הרשב"י הקדוש ובנו רבי אלעזר, וזותם בן עזיהו, יעמוד לנו לתקן העולם מיום שנברא עד סופו פראונו וברצון יראיו. ובזכות היותנו עסוקים בהקמה הזאת, על ידה תתקרב הגאולה, וישועתה מהרה תצמיח, לעלוי שכינת עוגנו במהרה במינו. ויקיים בנו מקרא שפתוב "ויאמר אלקים יהי אור", ויארר עלינו אור ה', ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אמן נצח סלה ועד. (נפח התפלה מתוך לשונו הקדוש של רבי חיים ויטאל זיע"א)

מודה אני לפניך השם אלוקי ואלקי אבותי שזכיתני ללמוד ולהגות בספר הקדוש הזה ויהרהר עליו, וזכות התנאים הקדושים שלמדנו תורתם יעמוד לנו ולזרענו ונזכה להבטחת הנביא (ישעיה נט, כ-כא) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'. ואני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליה ודברי אשר שמתי פסיה לא ימוש מפיה ומפי זרעה ומפי זרע זרעה אמר ה' מעתה ועד עולם. ויתקיים בנו הנבואה (ישעיה נא, טז) ואשים דברי פסיה ובצל ידי פסיתיה לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. וברפת משה רבינו מהימנא תתגלה במהרה דידו, ה' בדרך נחוננו ואין עמו אל נכר, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמר לציון מלך אלוקיך, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (סיד ה')

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו [עלינו] בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונה. בנה ביתך ככתחלה וכונן מקדשה על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב שכינתך לתוכו, והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירים ולזמרים. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאבהב את שמה הגדול הגבור והנורא אמן בן יהי רצון. (סי"ת)

הקדיש לעלוי הנשמה: הקדיש הוא שבח גדול לבורא עולם על פן יש בזה עלוי נשמה גדול לנפטר במקדש בזה שגורם לצבור לענות אמן, שהוא עלוי נשמה גדול עד מאד ונחת רוח לנשמה. מלבד מה שמציל את הנפטר מדינה של גיהנם. מעלה אותו בדרגות נוספות בגן עדן (עיינו פה החיים שכתב לומר בכל ליל שבת קדיש אחר מאה שנה שעולה מעלה מעלה, ועי"ע פלא יוציא).

מעלת לימוד הזוהר לעלוי הנשמה: פתבו המקבלים: לימוד הקבלה והזוהר (תורת הרשב"י) יש בו תועלת לנשמה יותר משאר למידים. כי לכן נקרא זוהר שהוא מזהיר הנשמה... וביום שבת קודש ששעה אחת לימוד הזוה"ק שונה אלה שנה, ובשמחה מליון שנה עליו להשתדל יותר בלימוד הזוה"ק כי הוא מבחינת היום, קדוש הוא לאלהינו... ומה גדלה מעלת לימוד הזוהר הקדוש בגבהי מרומים ובמקדש ביום הקדוש יום השבת שאין ערה להשגתו, ובנדאי למודו בעד עלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, אין קץ למעלתו ואין קץ לעלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, ומעטרים לנשמה בעטרה ולבוש מיוחד בזכות למודו. וכן לתמי ותמותו ע"ה (ועי' קב הישר) והנה יאמרו אתו, כפול ומכפל שבעתים, בבחינת מכבדו במותו וכו', (ועי' פלא יוציא ערה כבוד אב ואם).

קדיש על ישראל נסח ספרדי (ע"מ)

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמ) בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתָהּ וַיְמַלִּיד מַלְכוּתָהּ
וַיַּצְמַח פְּרָקְנָהּ וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ. (אמ) בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית
יִשְׂרָאֵל בְּעֶנְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא
וּלְעָלְמֵי עָלְמֵינָא יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה
וַיִּתְהַלֵּל שְׁמֵהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא. (אמ) לְעֵלְמָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא שִׁירְתָּא
תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחְמָתָא דְאִמְרִין בְּעֶלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן
וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן דְעֶסְקִין בְּאוּרִיתָא קְדֻשָּׁתָא. דִּי
בְּאַתְרָא הַדִּין וְדִי בְּכָל אַתְרָא וְאַתְרָא, יְהֵא לְנָא וְלַהוֹן וּלְכוּן הֵנָּה וְחֶסְדָּא וְרַחֲמֵי
מִן קֳדָם מְאָרֵי שְׁמֵיָא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמֵיָא,
חַיִּים וְשֹׁבְעֵי וַיִּשְׁוּעָה וְנַחְמָה וְשִׁיזְבָּא וְרַפּוּאָה וְגִאֲלָה וְסִלְיַחָה וְכַפְרָה, וְרוּחַ
וְהַצְלָה לְנוּ וּלְכָל עַמּוּ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ) עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא
בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוּ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: (אמ)

הַשְּׂפָכָה לְאִישׁ: אֲשֶׁרֵי אִישׁ יֵרָא אֶת יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִץ מְאֹד: הַמְרַחֵם עַל
כָּל בְּרִיּוֹתָיו הוּא יְחוּם וַיְחַמּוּל וַיִּרְחַם עַל נַפְשׁ, רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל (פב"פ). רוּחַ
יְהוָה תְּנִיחָנוּ בְּגֵן עֵדֶן: דְאַתְפְּטֵר מִן עֲלְמָא הַדִּין כְּרַעוּת אֱלֹהֵא מְאָרִיָּה שְׁמֵיָא
וְאַרְעָא. מְלַךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִרְחַם עָלֵינוּ. וַיְחוּם וַיְחַמּוּל עָלֵינוּ. מְלַךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִסְתִּירֵהוּ בְּצַל כְּנָפָיו וּבִסְתֵר אֶהְלוּ לַחַזוּת בְּנוֹעַם
יְהוָה וּלְבַקֵּר בְּהִיבְלוּ. וְלִקְצֵן הַיָּמִין יַעֲמִידֵהוּ. וּמִנְחַל עֲדָנָיו יִשְׁקֵהוּ. וַיִּצְרֹר
בְּצִרּוֹר הַחַיִּים נִשְׁמָתוֹ. וַיִּשִׁים כְּבוֹד מְנוּחָתוֹ. יְהוָה הוּא נִחְלָתוֹ. וַיִּלְוֵה אֱלֹו
הַשְּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכְּבוֹ יְהִי שְׁלוֹם. בְּדַכְתִּיב: יְבוֹא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם.
הַלֵּךְ נִכְחוּ. הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹכְבִים עַמּוּ בְּכָלֵל הַרְחָמִים וְהַסְלִיחוּת.
וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנִאֲמַר אָמֵן:

הַשְּׂפָכָה לְאִשָּׁה: אֵשֶׁת חַיִל מִי וּמְצָא, וְרַחֵם מִפְּנֵינִים מִכְּרָה: שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל
הַיָּפִי, אִשָּׁה יִרְאֵת יְהוָה הִיא תִתְהַלֵּל: תִּנּוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ, וַיְהַלְלוּהָ בְּשַׁעֲרֵים
מַעֲשֵׂיהָ: הַמְרַחֵם עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו הוּא יְחוּם וַיְחַמּוּל וַיִּרְחַם עַל נַפְשׁ, רוּחַ וְנִשְׁמָה
שֶׁל (פב"פ). רוּחַ יְהוָה תְּנִיחָנוּ בְּגֵן עֵדֶן: דְאַתְפְּטֵר מִן עֲלְמָא הַדִּין כְּרַעוּת
אֱלֹהֵא מְרִיָּה שְׁמֵיָא וְאַרְעָא. הַמְּלַךְ בְּרַחֲמָיו יְחוּם וַיְחַמּוּל עָלֶיהָ. וַיִּלְוֵה אֱלִיָּה
הַשְּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכְּבָהּ יְהִי שְׁלוֹם. בְּדַכְתִּיב: יְבוֹא שְׁלוֹם יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם.
הַלֵּךְ נִכְחוּ. הִיא וְכָל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹכְבוֹת עִמָּה בְּכָלֵל הַרְחָמִים וְהַסְלִיחוּת.
וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנִאֲמַר אָמֵן:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא די ברא כרעותה וימליך מלכותה. ויצמח פורקנה ויקרב משיחה. בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל. בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן: יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי: יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל. שמה דקודשא. בריך הוא לעלא (בעשי"ת ולעלא מכל) מן כל ברכתא ושירתא, תשבחתא ונחמתא, דאמירן בעלמא. ואמרו אמן:

על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון ועל כל מאן דעסקין באורייתא די באתרא הדין ודי בכל אתר ואתר יהא להון ולכון שלמא רבא הנא וחסדא ורחמי וחי אריכי ומזוני רויחי ופורקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמי יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

תפלה על הנפטר לאחר הלמוד

לאיש: אנא ה' מלא רחמים אשר בידך נפש כל חי ורוח כל בשר איש, יהיה נא לרצון לפניך תורתנו ותפלתנו בעבור נשמת (פלוגי בן פלוגי) וגמול נא עמו בחסדך הגדול לפתח לו שערי רחמים וחסד, שערי גן עדן, ותקבל את נשמתו באהבה ובחבה. ושלח לו מלאכיד הקדושים והטהורים להוליכו ולהושיבו תחת עץ החיים אצל נשמות הצדיקים והצדקניות וחסידים וחסידות להנות מזיו שכינתך, ולהשביעו מטובך הצפון לצדיקים. והגוף ינוח בקבר במנוחה נכונה בחדוה ובשמחה ובשלום, כדכתיב, יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו. וכתיב, יעלו חסידים כבוד ירננו על משכבותם. וכתיב, אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך, ותשמר אותו מחבט הקבר ומרמה ותולעה. ותסלח ותמחול לו על כל פשעיו. כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. וזכר לו זכיותיו וצדקותיו אשר עשה. ותשפיע לו מנשמתו לרשן עצמותיו בקבר מרוב טוב הצפון לצדיקים, דכתיב, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וכתיב, שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה. וישכון בטח בדרך ושאנן מפחד רעה, ואל יראה פני גיהנם. ונשמתו תהא צרוכה בצרור החיים ולהחיותו בתחית המתים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים, אמן:

לאשה: אנא ה' מלא רחמים אשר בידך נפש כל חי ורוח כל בשר איש, יהיה נא לרצון לפניך תורתנו ותפלתנו בעבור נשמת (פלוגית בת פלוגית) וגמול נא עמה בחסדך הגדול לפתח לה שערי רחמים וחסד, שערי גן עדן, ותקבל את נשמתה באהבה ובחבה. ושלח לה מלאכיד הקדושים והטהורים להוליכה ולהושיבה תחת עץ החיים אצל נשמות הצדיקים והצדקניות וחסידים וחסידות להנות מזיו שכינתך, ולהשביעיה מטובך הצפון לצדיקים. והגוף ינוח בקבר במנוחה נכונה בחדוה ובשמחה ובשלום, כדכתיב, יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו. וכתיב, יעלו חסידים כבוד ירננו על משכבותם. וכתיב, אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך, ותשמר אותה מחבט הקבר ומרמה ותולעה. ותסלח ותמחול לה על כל פשעיה. כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. וזכר לה זכיותיה וצדקותיה אשר עשתה. ותשפיע לה מנשמתה לרשן עצמותיה בקבר מרוב טוב הצפון לצדיקים, דכתיב, מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וכתיב, שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה. ותשכון בטח בדרך ושאנן מפחד רעה, ואל תראה פני גיהנם. ונשמתה תהא צרוכה בצרור החיים ולהחיותה בתחית המתים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים, אמן:

ספר

אור הזוהר

החדש
השלם
והמנוקד

בו יבואר גודל החיוב
ללמוד וללמד הזוהר
הקדוש והתיקונים
וחכמת האמת שהבר
התנא האלקי רבי
שמעון בר יוחאי זיע"א

הרב הקדוש רבי חיים בן עטר, האור החיים, זי"ע,
היה פעם אחד כהילולא פה עיה"ק צפת ת"ו,
וכשעלה למרון והגיע לתחתית ההר שעולים
לציון הרשב"י, ירד מהחמור והיה עולה על ידיו
ועל רגליו, וכל הדרך היה נועה כבהמה וצועק,
היכן אני השפל נכנס, למקום אש שלהבת קב"ה,
וכל פמליא של מעלה הכא, וכל נשמות הצדיקים
שמה, ובעת ההילולא היה שמת שמוחה גדולה,
עיי"ש. (רבי שמואל העליר נאב"ד צפת בסוף כבוד מלכים)
רבי פנחס מקאריון זצ"ל נתן שבה והודאה להשם יתברך על
שלא ברא אותו בשנים שלא נתפשט הזוהר בעולם, כי הזוהר
האט מור דעהאלטן ביים יידישקייט "הזוהר החזיק אותי
ביהדות". (חכם הרוים, י.ג. בן עטר).